

Uygarlıkları Öğreniyorum

Kazanım Ders Notu - 5

» Tarih Çağları ve Mezopotamya uygarlıkları

- **Yüzyıl (Asır):** Yüzyıllık zaman dilimine denir.
- **Milad:** Başlangıç anlamına gelir. Hz. İsa'nın doğumunu da ifade eder. Takvimde "0" olarak kabul edilir.
- **Çağ:** Benzer sosyal ve siyasal olayların yaşandığı dönemlere denir.
- **Tarih çağları;** İlk Çağ, Orta Çağ, Yeni Çağ ve Yakın Çağ olmak üzere dörde ayrılmıştır.
- **Mezopotamya:** Yunancada iki nehir arası anlamına gelir. Fırat ile Dicle nehirleri arasında kalan bölgeye denir. Tarih boyunca Mezopotamya'da birçok devlet kurulmuştur.

» Sümerler

- Şehir devletleri halinde yaşamışlardır.
- Ülke "patesi" adı verilen krallar tarafından yönetilmiştir.
- Yazıyı icat etmişler ve ilk yazılı kanunları yapmışlardır.
- Yazının icadı tarihin ve İlk Çağ'ın başlangıcıdır.
- Tekerleği icat ederek ulaşımı kolaylaştırmışlardır.
- Ziggurat adı verilen tapınakları yapmışlar, bu tapınakları ibadet dışın-
da; depo, okul ve rasathane olarak da kullanmışlardır.
- Ay takvimini icat etmişlerdir.
- Gılgamış ve Yaradılış Destanları Sümerlere aittir.

Sümerlerin;

- Gözlemevi kurmaları
- Gökyüzünü incelemeleri
- Ay takvimini icat etmeleri

astronomi bilimi ile uğraştıklarının göstergesidir.

» Babiller

- Başkentleri Babil'dir.
- Merkeziyetçi bir krallıkla yönetilmişlerdir.
- En ünlü kralları Hammurabi'dir.
- Kral Hammurabi tarafından hazırlanan Ham-
murabi Kanunları tarihteki ilk anayasa olarak
da kabul edilmektedir.
- Hammurabi Kanunları kısasa kısas esasına
dayandığı için çok serttir.

Kısasa kısas: Bir suçluyu, başkasına yaptığı
kötülüğü kendisine aynı biçimde uygulayarak
cezalandırmadır.

- Babil'in Asma Bahçeleri ve Babil Kulesi, Ba-
billere ait en önemli eserlerdir. Ancak günü-
müze kadar gelememişlerdir.

» Asurlar

- Başkentleri Ninova'dır.
- En önemli hükümdarları Asurbanipal'dır.
- Ticaretle uğraşmışlar ve büyük bir ticaret
imparatorluğu kurmuşlardır.
- Ticaret için geldikleri Anadolu'ya yazıyı
getirmişler ve Anadolu'nun tarih çağları-
na girmesini sağlamışlardır.
- Karum adı verilen ticaret merkezleri kur-
muşlardır.

Karum: Asurlular zamanında Anadolu'da
kurulan küçük pazar yerlerine verilen ad.

- Kayseri Kültepe'de Asurlulara ait kil tab-
letler bulunmuştur.

Asurlular;

- İlk kütüphaneyi kurdular.
- İlk arşivcilik faaliyetlerini başlattılar.

Uygarlıkları Öğreniyorum

Kazanım Ders Notu - 5

» Anadolu Uygarlıkları

» Hititler

- Orta Anadolu'da Kızılırmak çevresinde kurulmuşlardır.
- Merkezi krallıkla yönetildiler.
- Başkentleri **Hattuşaş'tır** (Boğazköy, Çorum).
- Pankuş adı verilen soylulardan oluşan bir meclisleri vardır.
- Tavananna adı verilen kraliçeleri devlet yönetiminde etkili olmuştur.
- Dinleri çok tanrıdır. O nedenle Hitit ülkesi "Bin Tanrı İli" olarak adlandırılmıştır.
- Tanrıya hesap vermek için yazdıkları "**anal**" adı verilen yıllıklarla tarafsız ve objektif tarih yazıcılığını başlatmışlardır.
- Mısırlılarla imzaladıkları **Kadeş Antlaşması** tarihteki ilk yazılı antlaşmadır (MÖ 1280).
- İvriz ve Yazılıkaya Kabartmaları Hititlere aittir.
- Birçok mimari ve sanat eserleri günümüze kadar ulaşmıştır.
- Su ihtiyacını karşılamak için taştan yaptıkları barajlar günümüze kadar ulaşmıştır.

» Urartular

- Doğu Anadolu'da kurulmuşlardır.
- Başkentleri eski adıyla **Tuşpa** olan Van'dır.
- Tarım ve hayvancılık ile uğraşmışlardır.
- Tarımı geliştirmek için barajlar ve "**şamran**" adı verilen sulama kanalları yapmışlardır.
- Maden işlemeciliği, taş işçiliği ve kale yapımında ustalaşmışlardır. Van Kalesi bunlardan biridir.
- Ölümden sonraki hayata inandıkları için ölülerini oda biçiminde yaptıkları mezarlara gömmüşler ve içine eşyalar koymuşlardır. Bu durum Urartularda ahiret inancının olduğunu gösterir.
- Madenleri işleyerek maden işlemeciliğinde gelişmişlerdir.

» Frigler

- Ankara-Eskişehir civarında kurulmuşlardır.
- Başkentleri **Gordion**'dur (Polatlı, Ankara).
- Merkezi krallıkla yönetilmişlerdir.
- En ünlü kralları efsanelere konu olan Midas'tır.
- En önemli geçim kaynakları tarım ve hayvancılık olduğu için bu faaliyetlere çok önem vermişler, saban kıranı ve öküz keseni ölüm cezası ile cezalandırmışlardır.
- Kıbele adındaki bereket tanrıçaları vardır.
- Fibula adı verilen çengelli iğneleri meşhurdur (Madencilik).
- Tümülüs adı verilen mezarlara ölen kişileri eşyalarıyla gömmüşlerdir (Ahiret inancı).
- Tapates adı verilen kilimleri ile ünlüdürler (Dokumacılık).
- Mozaiği mimaride ilk kez Frigler kullanmıştır.

» İyonlar

- Ege Denizi kıyısında yer alan şehirlerde (**Efes, Milet, Foça, Didim, İzmir**) kurulmuşlardır.
- Şehir devletleri halinde yaşamışlardır. Siyasi birlikleri yoktur.
- Deniz ticaretinde** ilerleyerek zenginleştiler.
- Bu zenginlik sayesinde bilime ve sanata değer verdiler. Bu durum özgür düşünce ortamının gelişmesini sağladı.
- Tarihte Heredot, matematikte Pisagor, felsefede Tales, edebiyatta Homeros, tıpta Hipokrat o dönemde yetişmiş ünlü bilim insanlarıdır.
- Artemis Tapınağı, Celsus (Selsus) Kütüphanesi ve Efes Antik Tiyatrosu, İyonlardan günümüze kalan önemli eserlerdir.

» Lidyalılar

- Ege Bölgesi'nde Mendere ve Gediz nehirleri çevresinde kurulmuşlardır.
- Başkentleri Manisa'nın Salihli ilçesi yakınlarında bulunan **Sard**'dır.
- Toprakları tarım ve hayvancılığa elverişlidir.
- Ticari faaliyetler için Efes'ten Mezopotamya'ya kadar uzanan **Kral Yolu**'nu yaptılar.
- Kral Yolu, doğu ile batı arasında kültürel etkileşim sağlamıştır.
- Parayı icat ederek** ticarete takas usulüne son vermişlerdir.
- Orduları paralı askerlerden oluştuğu için uzun süre yaşayamamışlardır.